

A photograph of the Lørenskog kirke, a white wooden church with a tall, weathered steeple. The church has a dark grey shingled roof and several windows, including a large arched window on the left. The church is surrounded by a green lawn with several gravestones. The sky is blue with scattered white clouds. The text "Lørenskog kirke" and "825 år" is overlaid on the upper right portion of the image.

Lørenskog kirke

825 år

På gammel vis – med nye toner

825 år er kanskje ikke noe veldig rundt tall, men det er anseelig alder! Og det er god grunn til å feire at kirken har gitt rom for over 25 generasjoners lengsler og bønner. Kirken er Lørenskog kommunes fremste kulturminne, og den er et levende kulturminne.

På den ene av kirkens klokker er det gravert inn: "På gammel vis jeg ringte til Guds pris. Med nye toner vil

Foto: Eyvind Rugland.

jeg ringe for vor Forsoner". På gammel vis – og med nye toner. Det er ikke bare kirkeklokken, men kirkelivet generelt som kan betegnes med disse ordene.

Kristen tro og tradisjon er en levende arv. Nå er det vår oppgave å ta vare på den arven og å gi den videre til nye generasjoner. Det lar seg ikke gjøre ved å ta vare på den som en død ting. Den kristne tro og kulturarv kan bare ivaretas ved at vi selv tar imot den, og gjør den til vår egen ved at vi preges av den og setter vår tids merke på den.

Den gamle kirken minner om det evige og uforanderlige, at det midt i historiens omskiftelser finnes noe som står fast. I dag som for 825 år siden er det kirkens oppgave å vitne om nåden i Jesus Kristus. "På gammel vis" skal Lørenskog kirke bidra til at mennesker kommer til tro og bevares i troen på Jesus Kristus, at mennesker får et håp å møte livets og dødens utfordringer med, og at det tenkes en kjærlighet i oss mennesker som gjør at vårt eget og andres liv blir bedre å leve.

I 2005 er det vår oppgave å gi "nye toner" til dette budskapet. Mange nærmer seg i vår tid de religiøse spørsmålene med ny bevissthet om frihet og ansvar for egne valg. Det å komme til tro er i dag et individuelt prosjekt.

Det handler for mange ikke så mye om å slutte seg til en tro, som å skape sin egen. I denne postmoderne kulturen framstår kirken som en blant mange med åndelig autoritet. Skal kirken være tradisjonsformidler og overlevere den tro vi har mottatt, må kirkens kvinner og menn være medvandrere og åndelige stifinnere for mennesker. Det er en stor utfordring for kirken å finne og formulere en autentisk og relevant kristen livstydning, og en veiledning som kan gi støtte i de mange vanskelige valg som unge, voksne og eldre mennesker møter i vårt samfunn.

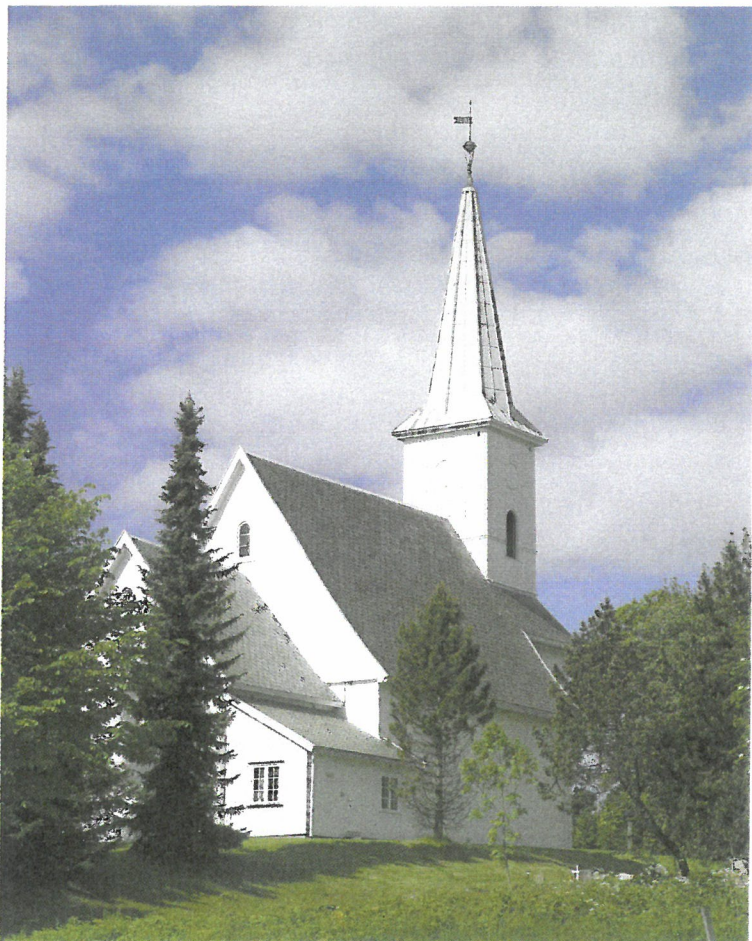
Ungdom er ikke bare en utfordring for kirken. Framfor alt er ungdom kirkens mulighet. Ikke om 10 år, men nå. Å være ungdom er å være der kirkens utfordring er. De er derfor en ressurs i den prosessen som kirken til enhver tid må stå i. De er der tradisjon møter behovet for fornyelse, og der gamle trossannheter møter nye spørsmål. Noe skal forkastes, noe skal gjenoppdages, noe gammelt skal stå fram i ny drakt. Mens "Kristus er i går og i dag den samme, ja til evig tid".

Jeg gratulerer med kirkejubileet, og ønsker Guds velsignelse over så vel tradisjon som fornyelse i Lørenskog menighet!

Da kirken ble bygget

De første faste boplassene i Lørenskog mener en var ved Hammer. Kanskje en av grunnene var at oppe på Hammerberget er det en brønn som det er vann i selv i tørketider. Det ble brukt til matvann. Hammer var i lang tid sentrum i bygda.

Litt nord for Hammerberget ligger gården Torshov. Der dyrket forfedrene sin åsatro.

Da så kristendommen kom, var det naturlig at kirken fikk sin plass i nærheten av det gamle kultstedet og i sentrum av bygda.

Under Olav Kyrre (1066-1093) ble Oslo fast bispesete, og kirken fikk større økonomisk selvstendighet. Østlandet hadde fått sin helgen, St. Hallvard. Hans legeme ble lagt i skrin, og ført til Oslo. Til ære for helgenen ble det bygget en stor kirke, Hallvardskirken.

Utenlandske steinbyggermestere ble tilkalt for å bygge kirken. Mange nordmenn måtte hjelpe til som håndlangere, og lærte samtidig kunsten å bygge med stein. De samme mennene sto senere for byggingen av steinkirker i bispedømmet. Hele 13 steinkirker ble bygget på Romerike, Asker og Bærum i tiden ca. 1150-1250. Alle steinkirkene på Romerike lå på vestsiden av Glomma. En av disse kirkene er Lørenskog kirke.

Det som er felles for flere av disse kirkene, er at de har noenlunde samme grunnplan med rektangulært kirkeskip og et noe mindre firkantet kor.

Dør- og vindusåpninger og korbue er murt opp av tilhogget kalkstein, en snakker derfor om "kalksteintiden", som en regner med varte fra

ca. 1150 til 1250. Til murene for øvrig er nyttet bruddstein. Murene er over 1 meter tykke, og steinene er festet sammen med kalkmørtel.

Akkurat når Lørenskog kirke ble bygget, vet vi ikke, men det må være en gang i dette tidsrommet.

Byggingen av Lørenskog kirke gikk trolig for seg på den måten at bøndene ble pålagt å skaffe til veie materialer til bygget og være håndlangere for en bygmester. Kalkstein og kalk måtte de hente utenbygds fra, for det finnes ikke i Lørenskog.

Grunnplanen er den samme i dag som den gang kirken ble bygget, likeså murveggene, selv om de riktignok er blitt reparert flere ganger i løpet av 825 år.

Opprinnelig hadde kirken bare et firkantet vindu på sydveggen i kirkeskipet. I koret var det en utgangsdør på sydveggen og et firkantet vindu. Bak alteret på østveggen var det et smalt vindu. Korbuen mellom skipet og koret var ganske liten og smal.

Foran inngangsdøren i vest var det et lite våpenhus i tre. Taket og gavlene var av tre og tjærebredd. Midt på taket over skipet var det en takrytter med plass til kirkeklokke.

På den tiden kirken ble bygget antar en at det var 30-40 gårdsbruk i bygda. Regner en så 6 personer på hvert bruk, bodde det den gangen vel 200 mennesker her. Det var ikke kirkebenker, alle sto, så det var god plass til alle.

I 1935 fant presten Sverre Kristiansen fram fra kirkeloftet en stor helgenfigur skåret i eiketre. Den var noe ødelagt, men en kunne fastslå at det var en St.Laurentiusfigur. Han blir avbildet i diakondrakt med bok i den ene hånden og en rist i den andre. Risten er blitt borte, men et par hull viser at det har vært feste til den. (se bildet på baksiden av heftet)

St. Laurentius var diakon i Rom og ble brent levende på en glødende rist fordi han nektet å utlevere kirkens formue til keiseren. Dette skjedde 10. august år 258. Man tror at Lørenskog kirke ble viet til St.Laurentius.

Kirken i katolsk tid

I 1100-årene ble tiende lovfestet, først av kornavlingen, senere også av feavl og annen næring. Innkomsten ble delt i fire deler, $\frac{1}{4}$ til bispem, $\frac{1}{4}$ til bygdepredsten, $\frac{1}{4}$ til vedlikehold av kirken og $\frac{1}{4}$ til de fattige i soknet.

I tillegg hadde både prestegården og kirken inntekter av parter i flere gårder som de hadde fått som gaver eller på annen måte blitt eier av. Folk flest måtte betale for kirkelige handlinger, og noen måtte betale bøter fordi de hadde forbrutt seg mot kirkelige påbud. Kirken hadde således ganske gode økonomiske forhold i den katolske tiden.

Det er mulig at Lørenskog i denne tiden hadde egen prest, og at Hammer var prestegård. Hovedregelen den gang var at hvert alter skulle ha sin prest.

Man vet ingen ting om vedlikehold og stell av kirken de første hundreårene.

Under svartedauden (1349-1450) gikk folketallet i Lørenskog sterkt tilbake. Antagelig var det bare 50-60 mennesker som var bosatt her. I biskop Eysteins jordebok, der kirketiende for alle soknene er fastsatt like etter år 1400, er det ikke satt noen tall for Lørenskog. Det ble sikkert lite til å holde kirken ved like, og kirken forfalt. Likevel ser det ut til at den har vært i bruk hele tiden, og ved år 1500 får en inntrykk av at den er i ganske bra stand.

Reformasjonen innført i 1537

I den første tiden etter at reformasjonen var innført, skjedde det ikke store forandringer. Men det var mangel på prester, så Lørenskog ble anneks til Skedsmo, og var det helt til 1948. De nye kravene til ordningen av gudstjenesten og forholdene i kirken som reformasjonen førte med seg, kom til å virke litt etter litt. Nå ble det lagt stor vekt på prekenen, og det skulle være lyst og vennlig i kirken. Alle helgenbilder og skulpturer skulle vekk. Trolig var det da St. Laurentius-skulpturen ble satt på kirkeloftet.

Fra 1607 er det bevart regnskaper og beretninger om reparasjoner og forandringer i kirken.

Prekestolen kom i 1608.

I 1608 ble samtidig sydvinduet i skipet gjort større. En plantegning fra 1660-årene viser et bredt vindu i den østre delen av sydturen.

Den nye gudstjenesten varte mye lenger enn den katolske. Det ble nødvendig med benker å sitte på.

På 1600-tallet hadde kirken en baldakin-altertavle. "..... de lange Jern hver $2\frac{1}{2}$ alen lang, som himmelen over altertaufilen ere befestet oppe udi Bielcherne under taget med." Altertavlen forestilte innstiftelsen av nattverden og hadde denne inskripsjonen: "Luc. XXII v. 14. Der thimen Kom satte Jesus sig ned oc de tolf Apsotstelle med Hannem oc hand sagde til dem: Mig haffuer hierteligen forlangit at æde dette Paaskelam med Eder førende jeg lider. Anno 1616." Lenger nede på tavlen sto årstallet 1614. Et par lister fra baldakinen ligger fremdeles på kirkeloftet.

Kirken fikk en ny skriftestol i 1632, og en bispestol gjort i 1658

Kirkemurene er flere ganger blitt reparert og til dels bygget om. Således nevnes i 1617 at kirkemuren på det nordøstre hjørnet er reparert. Det var vel da det store strekkjernet ble lagt inn. Korets sydøstre hjørne hadde fått store sprekker. Murmester Anders Hansen sluttet kontrakt i 1685 om å rive ned det sydøstre hjørne av "Sanghuusetz Muur" som hadde revnet 3 1/2 alen over jorden, og igjen bygge det opp på et fundament 2–3 alen "udi Jorden", og på samme hjørnekant mure opp en fot eller pilar 3 1/2 alen høy for å styrke muren.

Murpussen ble flere ganger reparert både utvendig og innvendig i 1600- og 1700-årene.

Alt trevirke hadde lett for å råtne. Både tak, gavler og golv ble skiftet ut flere ganger.

Tak og gavler var tjærebredd.

I 1625 fornyer Christoffer Massen tak og takstol over skip og kor. Takstolen står der fremdeles. Han laget også en ny takrytter. Denne Christoffer Massen, som vanligvis ble kalt Christoffer tårnbygger, var bosatt i Lørenskog og utførte arbeidet "velvilligst" for kosten. Lønn til 2 tømmermenn og utgifter til materialer kom på 41 daler, og det måtte kirkekassen betale. Taket over skipet fikk teglstein i 1658, og 11 år senere også koret.

Våpenhuset blir første gang omtalt i 1673. "Forleden Aar er Opszatt Bindings Werck til It Nytt Waabenhus, Och endnu icke Kled." Året etter ble det bordkledd, og taket tjærebredd i 1681.

Oppe i takrytteren – klokketårnet – var det i 1629 to klokker. Den største ble støpt om i år 1700, og vel 70 kg malm lagt til, så den ble på 230 kg. Senere ble det anskaffet en klokke som hadde innskriften "Soli Deo Gloria. Me fecit Michael Troschal Hafnia. Anno 1755." Oversatt betyr det: Æren er Guds alene. M.T. i København laget meg i 1755.

På midten av 1600 tallet ble det gitt mange gaver til kirken. Det hang vel sammen med at det var blitt bedre tider på grunn av stor aktivitet med sagbruk og plankekjøring. Osloborgeren Tosten Arneson, som eide Losby og drev sagbruk der, ga en votivtavle til kirken. Den har denne inskripsjon: "Til Guds ære aff E: oc we- lacht Mand, Tosten Arnesøn Borg i Christiania, oc hans kierre hustru Kisten Hansdatter er dene Taffle til Lørenskou Kircke forærit med al sin behøring. Anno 1647."

En votivtavle er nærmest en offergave i håp om å slippe nød og ha lykke og hell med det en holder på med.

Fra sagbrukseier Hans Madsen Stalsberg og hustru fikk kirken en ny prekestol i 1665. Den var i samme stil som votivtavlen. I feltene var det opprinnelig malt stiliserte blomster, men på slutten av 1600 tallet ble de overmalt med bilder av de 4 evangelister, bare ett felt har bevart det opprinnelige motiv.

To høye messing lysestaker som fremdeles er i bruk på alteret, er antakelig gitt av Arnt Tostenson og hustru, (1675). Arnt Tostenson var sønn av han som hadde gitt votivtavlen.

Et stort dåpsfat i messing er en gave fra 1666, gitt av Anders Pedersen og Sophia Christendaatter.

Kalk og disk av sølv ble stjålet i 1675 og erstattet med tinn. Soknepresten fant dette litt simpelt, og i 1703 skjenket han og fru en ny kalk og disk i sølv til kirken, som fremdeles er i bruk.

Det var ønskelig med større åpning inn til koret og alteret så det kunne bli bedre kontakt mellom menigheten og presten under altertjenesten. I 1694 ble korbuen gjort større "...for Sviboufen paa sidderne at aftage, for des bedre lysnings gifvelze opudj Choret." Samtidig ble det slått hull på muren og laget en oppgang til prekestolen fra koret. På nordsiden av koret ble det murt opp et sakristi. Til døråpningen fra koret inn til sakristiet ble det nytt tilhogget kalkstein, som nok er tatt fra korbuen.

I 1706 ble det igjen foretatt en omfattende reparasjon av kirken og våpenhuset, som hadde seget ut fra kirken. En ny takrytter måtte bygges, og golv, himling og kirkestoler måtte fornyes. Folketallet hadde økt, derfor ble det bygget et galleri til for "at fraskille det unge Mand oc Qvinde Kiøn, som tilforn paa det eene Pulpitue til sammen var bestaaende."

Kirken i privat eie 1723–1857

Som følge av Den store nordiske krig (1700–1721) var statskassen tom og landet forgjeldet. Kongen fant da på å selge kirkene.

I 1723 ble alle 3 kirkene i Skedsmo prestegjeld solgt til Osloborgeren Mogens Lauritzen for 3.330 daler. Med i handelen fulgte alt inventar og ornament, rettigheter og eiendommer. Til Lørenskog kirke hørte hele Skårer gård, halvparten av Feiring og en part i Søndre Hauger. Eieren hadde plikt til å holde kirken i forsvarlig stand og skaffe nødvendig utstyr til kirkens drift.

Mogens Lauritzens arvinger solgte kirken med dens rettigheter og forpliktelser, og senere skiftet kirken eiere flere ganger. Det viste seg som oftest at utgiftene var større enn inntektene. Bare det aller nødvendigste ble gjort for å holde kirken i stand. En synfaring i 1760 viste at taket var så dårlig at kirken ikke var "dråpefri", og tårnet var enda verre. I muren fantes flere sprekker, og sakristiet hadde løsnet og seget noe fra hovedbygningen. Eieren den gang, Werner, erklærte å ha brukt hele 200 daler i reparasjoner de 4 årene han hadde eid kirken. Han hadde lenge tenkt å reparere taket og murene. Teglstein og annet materiale var innkjøpt og lå på gården Asak. Men da bygdefolket ikke ville kjøre materialene til kirken, kunne han ikke få gjort noe.

Den siste eier av kirken var Pauline Louise Holmsen, som hadde arvet den etter sin mor. I 1856 tilbød hennes far, Holm Holmsen, kommunen å få kjøpe kirken. Året etter vedtok herredstyret å benytte seg av tilbudet. I mars 1857 ble skjøte på Lørenskog kirke utstedt til Lørenskog kommune for en sum på 1100 daler.

Kommunen overtar kirken

Kommunen hadde vanskeligheter med å skaffe til veie pengene. Det gikk både 1 og 2 år, og Holm Holmsen truet med saksanlegg. Da fikk kommunen et lån i Opplysningsvesenets fond på 1500 daler mot pant i kirken. Dermed gikk kjøpet i orden.

Ved overtakelsen var kirken i mindre bra stand og trengte omfattende reparasjoner. Samtidig ville de bygge den om en del. For å greie dette, måtte kommunen låne enda mer. Denne gang 1600 daler, også i Opplysningsvesenets fond.

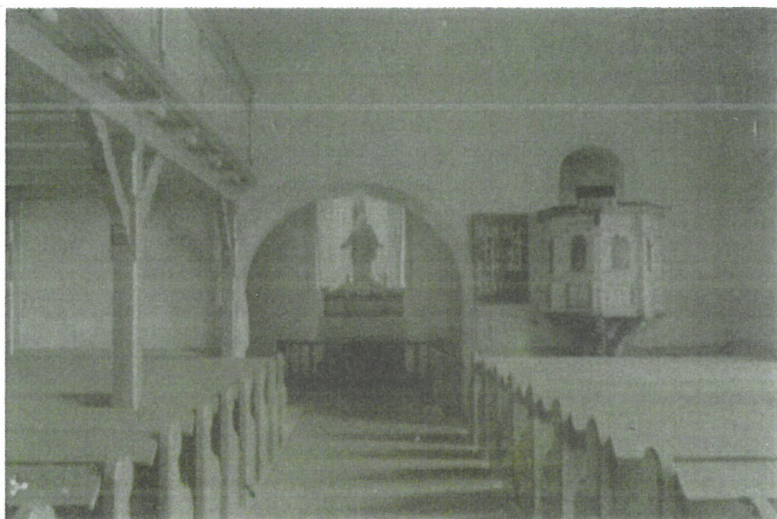
Det firkantede vinduet i skipet på sydveggen ble murt igjen, og i stedet fikk en 2 store rundbuede vinduer. Vinduet bak alteret ble gjort stort og rundbuet.

Takrytteren ble fjernet, og i stedet ble det bygget et høyt tårn ved inngangen til kirken. Tårnfoten ble våpenhus, og en trapp herfra

førte opp til galleriet. En ny himling i skipet og koret ble lagt noe lavere enn den gamle. Den hadde kvadratiske ruter.

Nye kirkebenker ble anskaffet, og nytt golv og nye ovner. Koret fikk nytt alter og ny alterring. På en sokkel på alteret ble satt en kopi av Thorvaldsens Kristusfigur. Under Kristusfiguren et felt der det sto: "Kommer hid til mig alle I som er besværet. Jeg vil give Eder Hvile for Eders Sjel."

Kirken ble malt hvit både utvendig og innvendig. Også prekestolen ble malt hvit med gullkanter, bare feltene med bilder av evangelistene lot de være å male over.

Nå fikk kirken orgel. De overtok det gamle orgelet i Skedsmo kirke for 100 daler. Det var bygget i Kristiania i 1828 og hadde 8 stemmer, og måtte ha en mann til å trå belgen. Dette orgelet ble overlatt til Norsk Folkemuseum i 1902. I stedet fikk kirken et nytt orgel.

Først i 1864 ble de ferdige med de store ombygninger og reparasjoner, og det ble ca. 300 daler dyrere enn beregnet.

Tidens tann tærer. Sakristiet, som var murt på nordsiden av koret, hadde seget ut fra bygningen og var forfallent og kaldt. I 1895 ble det derfor revet, og i stedet ble det bygget et sakristi av tre på hver side av koret, dåpssakristi på nordsiden og prestesakristi på sydsiden. Vinduet på sydveggen i koret ble da murt igjen.

Golv et hadde lett for å råtne. For å slippe slike skavanker, støpte de ved århundreskiftet sementgolv både i skipet og koret.

Omkring 1900 ble taksteinene skiftet ut, og det ble lagt skifer på taket.

Midt under gudstjenesten søndag den 23. oktober 1904 følt det som grunnen bølget under dem som satt i kirken, og en uhyggelig romling som minnet om tordenvær, gjorde mange forskrekket. Men kirken fikk ingen skader av jordskjelvet.

Derimot fikk den store skader da lynet slo ned der 30. juni 1906. Både tårnet, taket, en murpipe og noe av muren og et vindu ble mer eller mindre ramponert. Utgiftene til reparasjonen var mer enn hele kirkebudsjetet, og det måtte en ekstra utligning på inntekt og formue til for å dekke utgiftene. Etter den hendingen fikk kirken lynavleder.

En stor begivenhet syntes folk det var da kirken i 1913 fikk elektrisk lys. Fra Torshaug fikk de som gave en lysekroner i hamret jern. På veggene anbrakte de lampetter. Disse lampettene ble senere skiftet ut med to- og tre-armede messinglampetter.

I begynnelsen av 20-årene mente kirketilsynet at kirken trengte en fornyelse, og de henvendte seg til arkitekt Lars Backer og ba han komme med forslag. Han utarbeidet en plan for restaurering av kirken, men ingen ting ble gjort på grunn av de trange økonomiske forhold på den tiden.

Noen damer som hadde stor interesse for kirken, dannet i 30-årene en forening som ble kalt Kirkemisjonen. Den hadde som formål å skaffe utstyr og utsmykning til kirken. I første omgang ville de anskaffe et glassmaleri. De fikk kunstneren Enevold Tømt til å lage et glassmaleri av Den gode hyrde. Det ble anbrakt i vinduet

bak alteret. Dette glassmaleriet står nå montert i kjelleren i gravkapellet.

Stor oppussing av kirken i 1936

Presten Sverre Kristiansen og menighetsrådet mente at de gamle tingene på kirkeloftet burde få plass nede i kirken. Kristusfiguren på alteret ble fjernet, og i stedet ble votivtavlen fra 1647 anbrakt som altertavle. Alterringen ble skiftet ut med den gamle alterringen fra 1600-tallet, som de også fant på kirkeloftet. Der fant man også en meget gammel treskulptur av St. Laurentius. Den ble grundig preparert og fikk plass i koret. Kunstmaler Henrik Sørensen fikk fjernet hvitmalingen og gullet på prekestolen og frisket litt på de gamle fargene, både på den og på votivtavlen. Så ble kirken malt innvendig, likeså alt inventaret, under ledelse av Finn Kraft. Midtgangen fikk ny løper. Ny nummertavle med en utskåret lyre på toppen kom på plass.

Organisten var ikke fornøyd med orgelet, han ville ha flere stemmer. Menighetsrådet satte i gang innsamling. Lørenskog Sparebank trådte støttende til, og midler ble skaffet til veie.

Orgelbygger J. H. Jørgensen bygde om hele orgelet. Nå ble alle pipene plassert oppe på kirkeloftet, og gjennom en åpning i taket kommer lyden ned i kirkerommet. Spillebordet står på galleriet, og elektriske ledninger går opp til pipene. Nå hadde orgelet fått 10 gjennomgående stemmer (1932-33). Senere har orgelet fått en stemme til, og har i dag en klangfarge og styrke som passer svært godt til kirkens størrelse.

Forbedring av kirken 1946–1951

Sakristiene fra 1895 var kalde og gisne, og i 1946 ble begge revet. I stedet ble det bygget et i tre på nordsiden av koret. Det ble delt i to, men har bare en inngangsdør. På sydveggen i koret ble det gamle, opprinnelige vinduet som ble murt igjen i 1895, åpnet på ny. Lysekronen av hamret jern ble skiftet ut med en tolv-armet messingkrone.

Vinduskarmene var blitt dårlige, til dels råtne. Nye måtte anskaffes. I samråd med riksantikvar Nygaard-Nilssen og arkitekt Edvind Moestue vedtok menighetsrådet enige å gjøre vinduene i skipet noe mindre og rektangulære. Menighetsrådet ønsket å pynte vinduene med bilder. De fikk overlærer ved Kunst- og håndverksskolen i Oslo, Borgar Hauglid, til å lage åtte apostelbilder. Disse bildene i vakre farger er brent inn i glasset. Fra før hadde man de fire evangelistene malt i feltene på prekestolen. Hele apostelrekken ble således komplett.

Vinters tid kunne det være temmelig kjølig i kirken. Nede ved ovnen som stundom sto rødgldende, var det for varmt, men ellers i kirken sto det kaldt fra murveggene.

For å få en jevn temperatur, gikk en i 1951 over til elektrisk oppvarming. Ved å ta vekk ovnen nede i kirkeskipet, fikk en plass til to kirkebenker. Den høye pipa kunne nå rives.

Restaurering av kirken i 1956

I midten av 50-årene trengte kirken på ny en oppussing. Murpuss og maling hadde begynt å flaske av. Arkitekt Thomas Tostrup ble bedt om å utarbeide planer for restaurering av kirken. Hans planer var i store trekk de samme som Lars Becker hadde foreslått i 1921. Galleriet på nordveggen skulle fjernes, vinduet bak alteret skulle mures igjen, golvet dekket med skiferheller og kirken skulle få ny belysning. Forslaget ble god-

kjent av riksantikvaren, men han tok forbehold om at en sakkyndig skulle se på tingene når kalkpussen på veggene var banket vekk.

Det viste seg at veggene hadde vært malt mange ganger. En gang har de vært malt lyse blå. Noen veggmalerier fantes ikke. Derimot fant de på nordveggen i koret et gjenmuret repositorium – boknisje – og det ble gjenåpnet.

Man fant også rester av et gammelt vindu bak alteret, og over himlingen lå bjelkene fra 1625. Riksantikvaren ba da om at vinduet bak alteret ble rekonstruert og at himlingen ble revet så bjelkene ble synlige. Dette ville fordyre arbeidet betraktelig, men de kommunale myndigheter var imøtekommende og bevilget de nødvendige pengene.

Da så murer- og snekkerarbeidet var fullført, ble alle kirkebenkene og galleriet malt. Elektrikeren monterte reflektorlamper i skipet og lyskastere i koret. Tre måneder tok det å restaurere kirken, og det kom på kr. 57.000,-. I den tiden fikk Lørenskog bruke Strømmen kirke til gudstjenester og kirkelige handlinger. Det var biskop Smemo som forrettet ved gjenåpningen av kirken.

I anledning gjenåpningen ble det gitt mange gaver til kirken. Kirkemisjonen gav en kalk, en disk og 30 særkalker, Menighetspleien en oblateske, fru Kathrine Boeck et stort brett, ti bedrifter en vinkanne, alt i sølv. En forening ga høreapparater for tunghørte

Kirken får toaletter

Det var ingen toaletter ved kirken. Folk ble henvist til utedoene ved Hammer skole. Men de ble revet.

Ved å grave ut under våpenhuset fikk man både toaletter og plass til et ildsikkert skap å oppbevare altersølv i. Samtidig ble våpenhuset pusset opp, fikk vindfang, bordkledning og elektrisk oppvarming (1958).

Kirken får ny altertavle i 1963

Votivtavlen, som siden 1936 hadde tjent som altertavle, var så høy at den stengte en del for vinduet bak. Menighetsrådet ville derfor ha en mindre altertavle eller noe annet som ikke stengte for vinduet. Riksantikvaren gjorde oppmerksom på at han disponerte et legat –

Marie Andersen f. Heyerdahls legat – som ga bidrag til utsmykning av kirker. Igjen ble Borgar Hauglid kontaktet, og han ble bedt om å komme med forslag til ny altertavle. Hans siste forslag, en altertavle i glassmosaikk med to vinger, ble godtatt av alle instanser. Den er visstnok den eneste altertavle i landet som er laget i mosaikk. Den kom på plass i 1963, og votivtavlen ble hengt opp på nordveggen i kirkeskipet. Legatet dekket alle utgiftene til den nye altertavlen.

Kirkeklokkene

Oppe i tårnet henger det to kirkeklokker. Den største klokka har følgende inskripsjon: "Klokkens klang er Herrens røst. Land deg minde trygge Synder naar den alvorsfuldt forkynner, som din Udsæd saa din Høst. Støbt av A.O. Holte paa Toten aar 1874."

Den minste klokka er støpt om i 1919. Det er visstnok den kirkeklokka som ble støpt om i 1755. Den hadde fått en sprekk, klangen ble dårlig, og den måtte støpes om. Den har denne inskripsjonen: "Paa gammelt vis jeg ringte til Guds pris. Med nye toner jeg vil ringe for vor Forsoner."

Vinters tid var det en sur jobb å stå oppe i tårnet og trekke i klokkereipa.

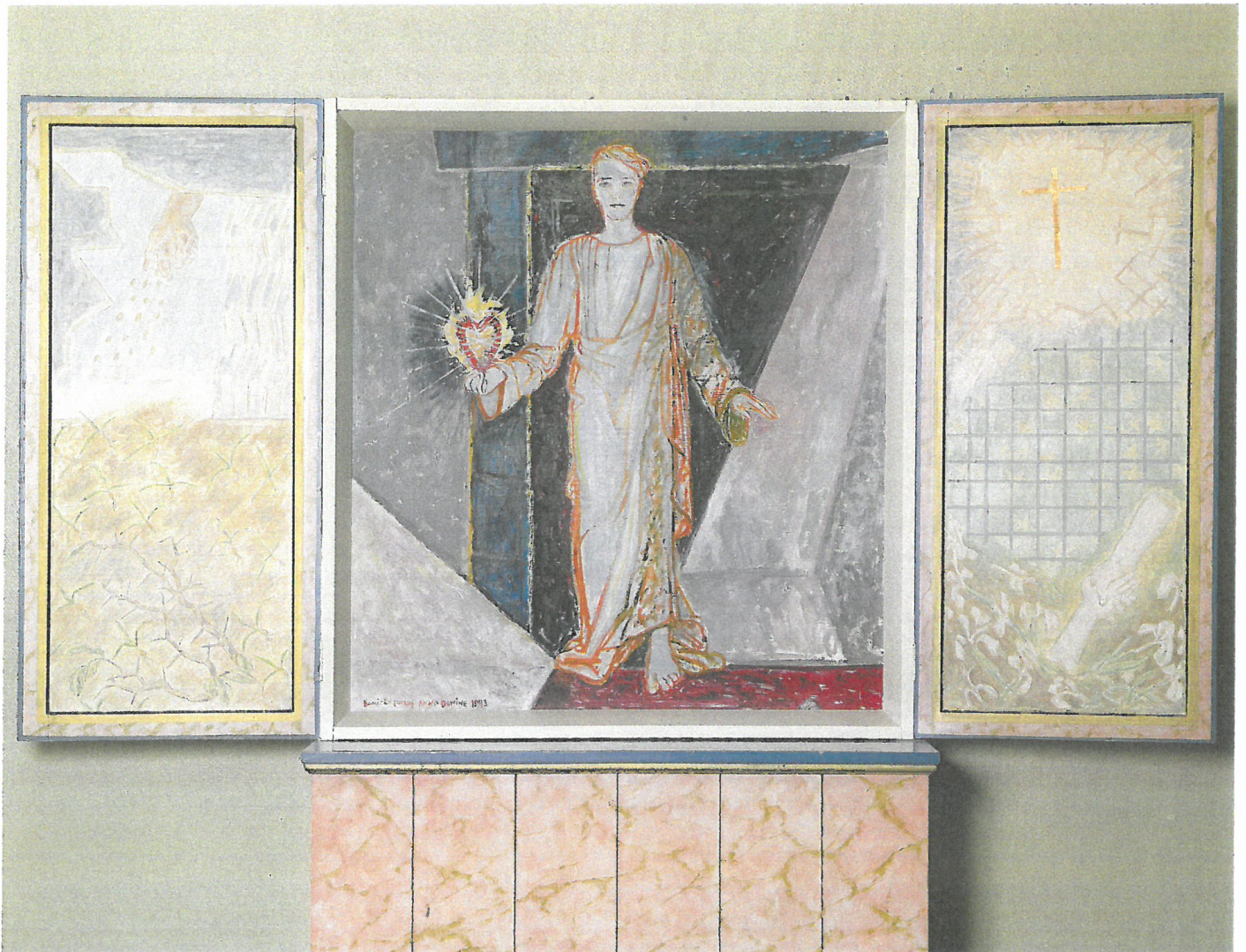
I 1964 ble det installert utstyr så en elektrisk motor utfører arbeidet. Det er bare å trykke på noen knapper, og en kan velge om bare den store eller den vesleklokka skal ringe, eller begge to samtidig, kiming eller 3 x 3 slag. Dette er en stor lettelse for kirketjeneren.

I hundreder av år har kirkeklokkene kalt folk i Lørenskog til samling om Guds ord, salmesang og bønn. De store høytidene er blitt innledet med kiming og klokkeklang, og under klokkeklang er de døde blitt stedt til hvile på kirkegården.

Gravkapellet

Gravkapellet er bygget av byggmester Martin Andressen, Lørenskog, i 1923. Underetasjen, likkjelleren, er murt av naturstein med sementpuss på innsiden. Kapellet over er murt med teglstein og er hvitkalket. Taket, som er et valmtak, er tekket med glassert teglstein. Midt på taket er det en kuppel. I 1960-årene fikk kapellet et vindfang i mur. På hver langsida er det tre rundbuede vinduer med farget glass og med korsmotiv i blyinnfatning.

Innredningen var til å begynne med svært enkel. Det var løse langbenker å sitte på, og ved østveggen en plattning med plass til prest og klokker. Like ved sto et vanlig husorgel.

I 1943 ga kunstmaler Henrik Sørensen et vakkert alterbilde av den seirende Jesus som stiger opp av graven. I Jesu hånd stråler det varme hjertet, symbolet på Guds kjærlighet. Hver alterside ble malt av Sørensens elev; Bjarne Riise. På den ene siden ser en kornet; Guds ord, som faller blant torner. På den andre siden; en hånd fra himmelen som drar opp en hånd fra dødsriket .

To store kandelabre i støpt bronse er en gave fra Lørenskog sanitetsforening.

Husorgelet er blitt erstattet med et mindre pedalorgel, anskaffet ved en innsamling. Belysningen er bekostet av familien Gjørvad.

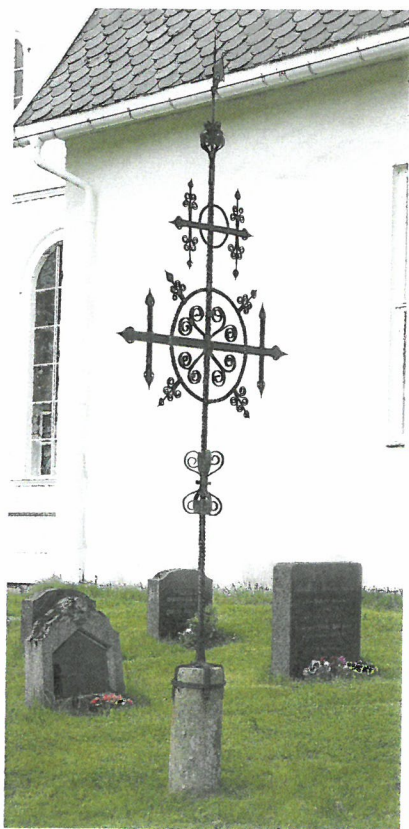
De løse benkene er blitt erstattet med faste benker i lutet furutre. Kapellet har sitteplasser til ca. 60 mennesker.

Likkjelleren ble i 1956 avdelt, og glassmaleriet av Den gode hyrde ble plassert på en liten sokkel med lys på baksiden, så fargene og selve bildet kommer tydelig fram. To messing lysestaker, gave fra Hauger, står på sidene av glassmaleriet på sokkelen.

I begynnelsen av 70-årene ble likkjelleren pusset opp. Veggene ble kledd med panel, og messinglampetter lyser opp rommet.

I den første tiden etter at kapellet var bygget, foregikk alle begravelser fra gravkapellet. Etter hvert ble det gitt tillatelse til å nytte kirken når en ventet at mange ville møte fram. Nå blir alle begravelser forrettet i kirken, og gravkapellet blir som oftest bare benyttet til minnestunder for pårørende.

Kirkegården

Den eldste delen av kirkegården ligger nærmest kirken, og har sannsynligvis vært i bruk i over 1000 år. De eldste gravminner man har, er to steinheller fra 1600-årene, samt et smijernkors over bygdelenmannen Eskel Hover (Hauger), død 1691. På fløyen står det 1690. Han skal selv ha laget korset.

Kirkegården er blitt utvidet en rekke ganger, senest i 2005. Den er den eneste gravplassen i Lørenskog og er etter siste utvidelse på 75 dekar. I den siste utvidelsen er det satt av en særskilt parsell for muslimsk gravlegging hvor gravene er orientert mot Mekka etter deres skikk.

Gaver til kirken

Bygdefolket har vist stor interesse og omhu for sin gamle kirke. Det viser alle de gavene kirken har fått. En del gaver er allerede omtalt, men stadig blir nye gaver gitt.

Lørenskog sanitetsforening har gitt 2 sølvkranser med 32 særkalker og en dåpsvannkanne i messing (1941). Fra Menighetspleien fikk kirken i 1936 to store sølv blomstervaser.

Lørenskog bondekvinnelag har gitt fire brudestoler laget av Enevold Nyborg etter tegning av Finn Kraft. De er trukket med vevet ullstoff og har kristne symboler. Bondekvinnelaget har også gitt en rød messehaket (1936), og det er bondekvinnelaget, nå kalt Lørenskog Bygdekvinnelag, som står for pyntingen av kirken hver høsttakkefest.

I 1943 ga kunstmaler Henrik Sørensen et vakkert alterbilde av den seirende Jesus som stiger opp av graven. I Jesu hånd stråler det varme hjertet, symbolet på Guds kjærlighet. Hver alterside ble malt av Sørensens elev; Bjarne Riise. På den ene siden ser en kornet; Guds ord, som faller blant torner. På den andre siden; en hånd fra himmelen som drar opp en hånd fra dødsriket.

To store kandelabre i støpt bronse er en gave fra Lørenskog sanitetsforening.

Husorgelet er blitt erstattet med et mindre pedalorgel, anskaffet ved en innsamling. Belysningen er bekostet av familien Gjørvad.

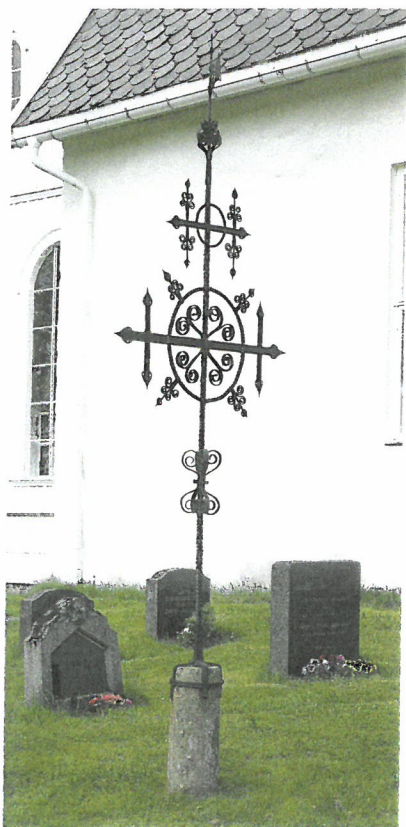
De løse benkene er blitt erstattet med faste benker i lutet furutre. Kapellet har sitteplasser til ca. 60 mennesker.

Likkjelleren ble i 1956 avdelt, og glassmaleriet av Den gode hyrde ble plassert på en liten sokkel med lys på baksiden, så fargene og selve bildet kommer tydelig fram. To messing lysestaker, gave fra Hauger, står på sidene av glassmaleriet på sokkelen.

I begynnelsen av 70-årene ble likkjelleren pusset opp. Veggene ble kledd med panel, og messinglampetter lyser opp rommet.

I den første tiden etter at kapellet var bygget, foregikk alle begravelser fra gravkapellet. Etter hvert ble det gitt tillatelse til å nytte kirken når en ventet at mange ville møte fram. Nå blir alle begravelser forrettet i kirken, og gravkapellet blir som oftest bare benyttet til minnestunder for pårørende.

Kirkegården

Den eldste delen av kirkegården ligger nærmest kirken, og har sannsynligvis vært i bruk i over 1000 år. De eldste gravminner man har, er to steinheller fra 1600-årene, samt et smijernkors over bygdelensmannen Eskel Hover (Hauger), død 1691. På fløyen står det 1690. Han skal selv ha laget korset.

Kirkegården er blitt utvidet en rekke ganger, senest i 2005. Den er den eneste gravplassen i Lørenskog og er etter siste utvidelse på 75 dekar. I den siste utvidelsen er det satt av en særskilt parsell for muslimsk gravlegging hvor gravene er orientert mot Mekka etter deres skikk.

Gaver til kirken

Bygdefolket har vist stor interesse og omhu for sin gamle kirke. Det viser alle de gavene kirken har fått. En del gaver er allerede omtalt, men stadig blir nye gaver gitt.

Lørenskog sanitetsforening har gitt 2 sølvkranser med 32 særkalker og en dåpsvannkanne i messing (1941). Fra Menighetspleien fikk kirken i 1936 to store sølv blomstervaser.

Lørenskog bondekvinnelag har gitt fire brudestoler laget av Enevold Nyborg etter tegning av Finn Kraft. De er trukket med vevet ullstoff og har kristne symboler. Bondekvinnelaget har også gitt en rød messehaket (1936), og det er bondekvinnelaget, nå kalt Lørenskog Bygdekvinnelag, som står for pyntingen av kirken hver høsttakkefest.

Fru Louise Wallerud ga i 1941 en stor billedbibel i hel skinnbind og med gullsnitt, og senere (i 1969) kom en anonym giver med en Kirkebibel som var like fin.

I 1962 gav Kirkeforeningen ti sølv særkalker, og året etter en grønn messehaket. De har også gitt en alterduk og bibelske bilder som henger i dåpssakristiet.

De siste messehaklene fikk kirken i 1974. En fiolett er kommet fra England og en hvit er utført av Husfliden i Oslo. Den fiolette er ganske enkel med et par kristne symboler. Den hvite, som er et festplagg, er tegnet av Annelise Alsing, og har som motiv "gaffelkorset", livets tre, og er brodert med sølv- og gulltråder. Den var meget kostbar, kostet ca. 10.000 kroner. Begge messehaklene er gitt i fellesskap av

Kirkeforeningen, Menighetspleien, Bondekvinnelaget, Røde Kors, flere kirkeringer og Lørenskog Sparebank. Kirken har nå fem messehakler med forskjellige farger, og er dermed godt dekket for de liturgiske fargene i kirkeåret.

GAVER SOM ER GITT TIL LØRENSKOG KIRKE SIDEN JUBILÉET I 1980

Lørenskogs kirkes venner har overtatt oppgavene til Kirke-misjonen/Kirkeforeningen. De teller i dag fem medlemmer, og Else Berger er leder.

Lørenskog kirkes venner har gitt følgende : Fire taklamper i messing, som henger på sidene i kirkerommet. Dåpslysestake. Ikon av Maria og Jesusbarnet, som står i boknisjen ved alteret. Lysestake til påskelys. Prosesjonskors, lysglobe og benkeputer.

I jubileumsåret 2005 har de gitt fire stolaer; i alle kirkeårets farger.

Både stolaene og altertekstilene som er fra 2005, ble vevd ved Marit Annys Vevstogo i Vestre Slidre.

Lørenskog kirkes venner har også fått restaurert brudestolene og de gamle brudestolene, som i dag blir brukt av forloverne. Lysestakene fra 1675 har de også fått restaurert.

Siden 1980 har også følgende blitt kjøpt inn til kirken: Kirkegårdskapper for prestene. Lese-pult. Salmebøker og Salmer 97. Offerposer. Nytt forsterkeranlegg og nytt elektrisk anlegg.

Kirketårnet ble malt og kirken ble kalket ganske nylig.

I jubileumsåret 2005 ble det satt i gang en innsamling, kalt "Folkegave til Lørenskog kirke".

Formålet var bl.a. å få nye kirketekstiler til alteret og nytt piano. Det kom inn mange penge-gaver, og nytt kon-sertpianoet ble kjøpt på forsommeren 2005. Nye tekstiler til alteret kom også i 2005.

Kirkens betjening

Skedsmo soknekall ble etter reformasjonen svært stort med tre anneks: Lørenskog, Nittedal og Hakadal. Det ble derfor ikke så ofte at soknepresten kunne komme til Lørenskog og holde gudstjeneste og utføre kirkelige handlinger. Noe bedre ble det da Nittedal og Hakadal ble utskilt som eget soknekall i 1794.

Soknepresten hadde ofte en personellkapellan til å hjelpe seg. I 1895 ble res.kap. stillingen opprettet, med bopel på Lillestrøm. Sokneprest og res.kap. skiftet om å holde gudstjeneste i Lørenskog. Før 1895 måtte konfirmantene fra Lørenskog gå til prestegården i Skedsmo under forberedelsen. Etter den tid måtte konfirmantene gå til Lillestrøm. Selve konfirmasjonen foregikk i Lørenskog kirke.

I 1928 fikk Lørenskog egen prest da det ble opprettet en hjelpeprest-stilling her.

Lørenskog ble skilt ut som eget soknekall i 1948.

I 1984 ble en ny menighet, Skårer menighet, utskilt fra Lørenskog menighet, og i 2005 er det fremdeles to menigheter i Lørenskog kommune. Begge menighetene bruker Lørenskog kirke til gudstjenester, velser og begravelser. Lørenskog kirke ligger innenfor Lørenskog menighet sine grenser, og tilhører derfor denne menigheten.

Sokneprester i Lørenskog menighet:

Anders F. A. Sunde	1948 – 1963
Nils A. Flatøe	1964 – 1972
Erling von der Fehr	1973 – 1979
Einar Rui	1980 – 1984
Hilmar Sommerset	1984 – 1991
Kristine G. Værnes	1992 –

Kapellaner, residerende kapellaner, kallskapellaner og hjelpeprester i Lørenskog menighet

Kåre A. Lindner	1929
Reidar Haugen	1929 – 1931
Sverre Kristiansen	1931 – 1937
Gunnar N. Hartberg	1957 – 1968
Erling von der Fehr	1968 – 1973
Leif Håkon Thoresen	1974 – 1983
Trygve Natvig	1976 – 1984
Martin Synnes	1983 – 1984
Svein Skarholm	1984 – 1988 og 1996 – 2002
Odd Bjørneby	1989 – 1995
Elisabeth Lund	2003 –

Kantorer og organister i Lørenskog menighet

Johan Kjus Enger	1892 – 1905
Johan Eskildsen Berger	1905 – 1924
Erling Berger	1923 – 1963
Ingrid Berger Neraasen	1963 – 1995
Alf Knutsen	1995 –

Kirkeverger i Lørenskog

Trygve Bråthen	1967 – 1996
Arne Eggen	1997 –

Ansatte ved Lørenskog kirke / kirkegård i 2005:

Anne-Lise Larsen, Einar Vinje, Biniam Haileyesus- Iyassu og Tore Rahm.

Kirkejubiléet i 1980

Ukjent fotograf.

Lørenskog kirkes 800års jubileum ble markert med festgudstjenester, møter og konserter i september 1980. Kong Olav og biskop Gunnar Lislerud var tilstede ved jubileums-gudstjenesten.

Lørenskog kirke, kommunens fremste kulturminne og en kirke for framtiden

Lørenskog kirke ble valgt som Lørenskog kommunes fremste kulturminne i kulturminneåret 1997.

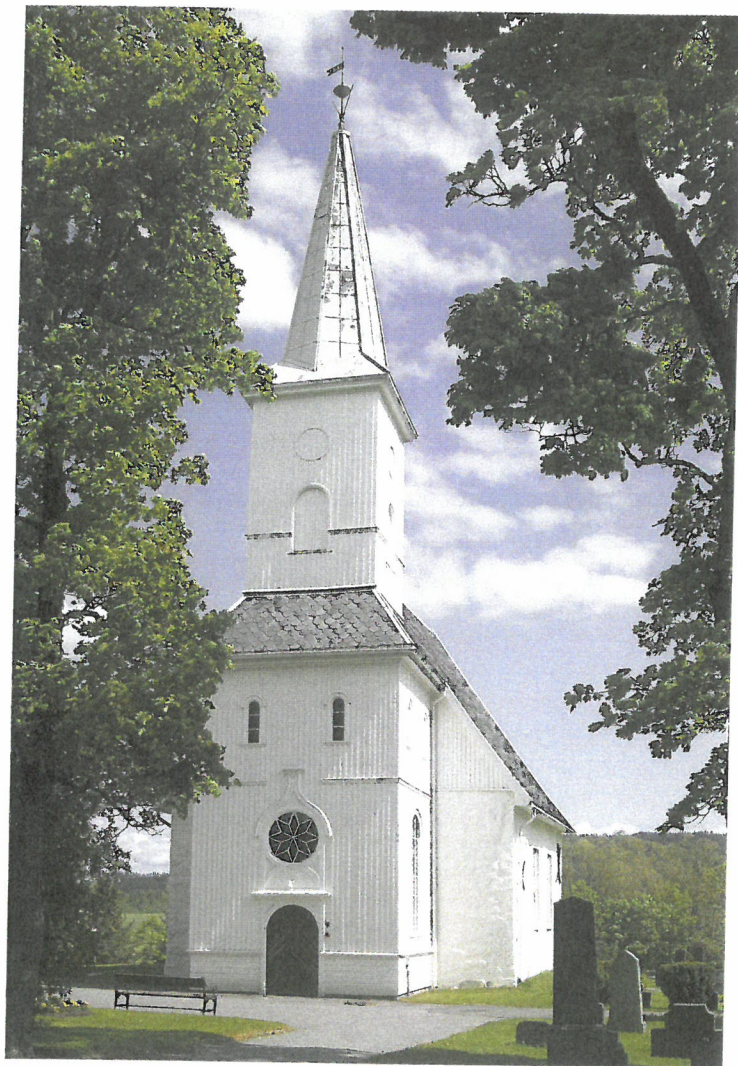
Valget viser at Lørenskog kirke har stor betydning i folks bevissthet. Kirken har vært et samlingssted i både glede og sorg gjennom mange hundre år. Et symbol for viktige tradisjoner og verdier i bygda.

Vi føler historiens sus fra de tykke murveggene, og samtidig fellesskapet med Gud og hverandre nå i vår egen tid.

Håpet for Lørenskog kirke er at den alltid får være rik på ånd og liv, og et sted der budskapet om Jesus Kristus blir formidlet til stadig nye generasjoner.

Plassert ved kirkegården, minner kirken oss om at den er en slags en åndelig "rasteplass" på evighetsveien vår. Og kirkens historie peker like mye framover som bakover i tid.

"Gud velsigne Lørenskog kirke og alle dem som går inn i denne kirken; i sorgens tid, i gledens tid".

Sluttord

Dette jubileumsskriftet for Lørenskog kirke – 825 år, er for det meste et opptrykk av heftet "Lørenskog kirke gjennom 800 år", skrevet av Steffan Gjørvad.

Dagrun Volden har skrevet inn teksten til den historiske delen. Fotograf Klavestad har tatt fargebildene, og gitt dem som gave til 825-års jubiléet, Else Berger har lånt ut de gamle bildene, og sokneprest Kristine Værnes har redigert jubileumsskriftet i samarbeid med Ragnar Birkeland fra Lørenskog historielag.

Utgitt med støtte fra Lørenskog kommune, kulturtjenesten.

Sokneprest Kristine Værnes, september 2005.

